

Mireia González Antó
Rosa M. Giralt Navarro

Femení plural

Pròleg de Miquel MOLINA

Fotografies de Josep BARBERO

Pròleg

Cruïlla en un món canviant

Modernes aproximacions feministes a l'assumpte de la immigració ens adverteixen de la inoportunitat de les definicions universals, sobretot quan el que es fa és generalitzar entorn de conceptes que incumbeixen tant a dones blanques com a dones del sud, a devotes i a no creients, a estrangeres excloses del sistema i a altres que conserven un elevat poder adquisitiu al país de destinació. Del feminisme de l'opressió s'evoluciona en aquesta era postcolonial cap a la constatació que en realitat hi ha tants feminismes com dones. La qual cosa no implica que no es reivindiqui una necessària política d'igualtat per combatre una sèrie de discriminacions que tenen un denominador comú.

La proposta de les autores d'aquest llibre, Mireia González Antó i Rosa M. Giralt, arrenca d'aquesta premissa per realitzar una fotografia fixa del que significa avui ser dona i immigrant a les comarques de Lleida. Del Canadà a Mali, del Perú a la Xina, les històries de les divuit dones que donen cos a aquest treball es desenvolupen com casos individuals amb una convergència geogràfica.

Femení plural es llegeix igual que aquestes novel·les o guions que parteixen de la presentació detallada de personatges disperss l'únic nexe dels quals és que acaben coincidint en temps i lloc. És per això que podem parlar d'una certa humilitat en el seu plantejament: el llibre no aspira a erigir-se en un exhaustiu i ambiciós estudi sobre el fenomen de la immigració femenina a les comarques lleidatanes. Se'ns presenta més aviat com un esbós d'una realitat efímera, com l'intent de captar la vivacitat d'un instant. En el cas que ens ocupa, aquesta vivacitat apareix en la mirada d'unes dones que eren allà en el moment en què les autores van decidir sortir a cercar-les.

Les vides d'aquestes immigrants s'entrecreuen sense trobar-se. El seu relat, això sí, conté no pocs trets en comú. Algunes valoren seriosament la possibilitat de tornar als seus llocs d'origen. De fet, una d'elles, obligada a exercir la prostitució després d'arribar a Europa mitjançant engany, serà ja al seu país, Colòmbia, quan aquest llibre vegi la llum. Cert desencís, que no desesperació, acaba filtrant-se en el seu discurs. Lleida, Catalunya, Espanya, Europa no han acabat de ser la terra promesa que els havien venut abans de decidir-se a emigrar. Coincideixen algunes de les entrevistades a trobar a faltar aquests llaços familiars, veïnals o d'amistat que feien més suportable la vida als seus països.

Acaben apreciament la societat que les acull, encara que no aconseguen una plena integració fins que no es decideixen a estudiar català. I després d'aprovar el nivell C o el D, se sorprenden, per cert, del poc interès que mostrem els mateixos catalans per millorar el coneixement i domini de la nostra llengua pròpia. Un toc d'atenció que es repeteix en el tema de l'educació, considerada de menor nivell que la que s'ofereix en altres països.

Per descomptat, hi ha dos relats molt diferenciats: el de les del nord, per dir-ho així, que han arribat aquí per amor o per un cop d'atzar i que ja gaudeixen d'un bon nivell d'integració, i el de les dones del sud, que proven d'aconseguir una estabilitat laboral que se'ls resisteix. Però en el fons és subjacent una idea que no deixa de ser rellevant: algunes es plantegen quedar-se i d'altres tornar, però gairebé mai no s'esmenta l'opció de prolongar la seva etapa com a emigrants en un altre lloc que no sigui Lleida.

Semblaria que aquestes comarques són l'estació de destinació, a la qual a vegades s'arriba després que el tren hagi fet parada a la mateixa Barcelona. La qualitat de vida es valora, però també una dimensió urbana més humana. La seva condició de dones que han viatjat i que pateixen en el seu dia a dia l'efecte de la distància els permet observar la realitat des d'una escala diferent. Per a una d'elles, per exemple, un dels avantatges de Lleida és que té pròxims alhora mar i muntanya...

I sobre el racisme a què han hagut d'enfrontar-se, observem una discrepància comprensible que s'articula en funció de les experiències personals de cadascuna. Com mou el comentari d'una de les joves, que

arriba a perdonar certa xenofòbia quan qui la practica és algú que no ha tingut la sort de viatjar i de comprovar com n'és de gran i divers, el món.

Són opinions plurals que convergeixen en plantejaments també complexos: la desigualtat de gènere com un flagell que pateixen dones de molt diferent condició, però també una visió de Lleida com una cruïlla global, capaç d'oferir a qui ve a establir-se aquí el millor i el pitjor d'aquest món canviant.

Miquel MOLINA

Introducció

La immigració és un fenomen mundial que es repeteix al llarg de la història. Des que l'home habita la terra la seva inquietud ha estat cercar nous horitzons, noves terres on poder defensar-se i trobar provisions per a ell i la seva família.

Al segle xx apareixen dos factors fonamentals que contribueixen a massificar la immigració. En primer lloc, els mitjans de comunicació, que mostren sense pudor els avantatges de viure en el primer món i que fins i tot inciten els ciutadans a marxar, i, en segon lloc, la democratització dels transports, la facilitat de mobilitat que tenim en els nostres dies. Aquests factors han convertit el món en un mosaic de races, costums i, el que és més important, cultures un xic difícils de conjuminar, si no hi ha bona voluntat per part de tothom.

La dona no ha quedat al marge d'aquesta pràctica i en algunes societats, com per exemple la hispanoamericana, ella és la qui ha pres el lideratge i sola s'ha llançat a l'aventura de deixar els seus i anar a cercar un somni en una societat que no coneix i que a vegades li és hostil.

En aquest recull, nosaltres hem volgut copsar aquesta realitat. Els diferents tipus de dones, totes amb una història, unes motivacions, uns objectius, unes il·lusions. Algunes ho tenen clar, l'esguard fixat endavant sense desviar-lo per cap motiu. També trobem les que s'han enamorat de la nostra societat i s'hi han submergit, renunciant fins i tot als seus orígens. Altres no han pogut fer front a la dura prova de sentir-se soles, desemparades, i des del primer moment han vist que aquest no era el seu lloc, però no volen tornar-se'n per no ser titllades de fracassades, i arrossegueu una quotidianitat dura, amb molt passat i poc futur.

Entre dos móns, diríem que es troben les nostres dones, algunes ja han fet la tria, però d'altres no l'han feta ni la faran mai i viuran sempre immerses en la nostàlgia i els vells records, sense trobar mai el seu lloc.

En aquest llibre d'entrevistes hem volgut plasmar una realitat social, desmitificar alguns mites i presentar dones amb cara i noms perquè tots puguem entendre més bé el fet migratori.

Totes elles han obert el seu cor i la seva ment per mostrar-nos el seu món, la seva existència en la nostra societat.

Totes han llegit les entrevistes i han donat el vistiplau a la seva publicació.

També han posat davant del fotògraf Josep Barbero, que ha sabut captar el seu estat emocional i la seva essència.

Els donem les gràcies a totes per la seva generositat, amabilitat, humanitat i noblesa.

Esperem que vosaltres, lectors, gaudiu amb les entrevistes i que us apropin a aquest sector tan influent i tan important per a la nostra societat.

Absetou Dioncounda Traore

Mali, 1978

Mireia GONZÁLEZ ANTÓ

L'Absetou és tota ella una barreja. En l'estil de vestir combina peces de roba africana i el que ella n'anomena el vel, amb la moda occidental; en la parla barreja els idiomes català, francès i castellà, dels quals, segons diu, no en parla cap prou bé. A banda deixa, sense oblidar-lo, el bamba-ra, la seva llengua, amb la qual parla amb el seu pare que la telefona des de Bamako, la capital del país, durant l'entrevista. Certament, en l'altra trucada que rep durant la nostra conversa, que prové d'una companya de l'Escola Universitària d'Infermeria, respon en un català molt correcte. És un exemple d'integració: estudiant, presidenta d'una Associació de Dones Africanes..., però malgrat això, sent que aquest no és el seu lloc per ser feliç i ha decidit retornar al seu país quan consideri que s'ho pot permetre. Segurament no és, doncs, tanta mescla, ja que conserva intactes els seus principis i la seva essència.

—*El teu marit i pare del teu fill t'esperava a Alcarràs.*

—Sí, casada i amb un fill, vaig marxar de Mali amb vint-i-dos anys. El meu marit —parent llunyà de part de la meva mare i dotze anys més gran— i jo ens havíem casat sabent que això aniria així.

—*Feia molt que festejàveu?*

—No, no el coneixia. Ell estudiava a Algèria i va ser, mitjançant la família, que ens vam casar, tot i que per decisió pròpia.

—*Vas viure, doncs, el teu primer part sense la seva companyia?*

—Em vaig casar als vint-i-un i durant el primer any de matrimoni em vaig quedar embarassada del Mamadou, que ara té dotze anys. Aquell any vam estar separats, però ja estava previst. Vam prendre la decisió de casar-nos tot i sabent que ell marxaria.

—*Vas haver de suportar la distància, malgrat no haver encara emigrat.*

—Vaig tenir el suport de la meua família pròpia, a casa de la qual em vaig instal·lar. En cap moment em vaig sentir abandonada. Tenia la confiança que ens aporta la nostra cultura i tradició. A més, la meua sogra és la parella del meu avi. Quan ella es va quedar vídua, com que ell era el millor amic del seu marit, se'n va fer càrrec.

—*Va ser molt diferent, quan va néixer la Laila?*

—Realment, sí. Ara té cinc anys. A l'estar tots junts vivint aquí, a casa nostra, es va notar la participació del Mohamed en tot. Va ser millor, però com que la primera vegada no tenia cap referent, no hi va haver problema.

—*I vas decidir tornar a ser mare, perquè tu planifiques la teua maternitat.*

—Sí, sempre havia volgut tenir quatre fills però, de moment, encara em semblava aviat. Es pot dir que jo utilitzava, com a mètode anticonceptiu, l'organització: feia càlculs. Però, des que van néixer, fa un parell d'anys, les bessones —l'Halima i la Salama— porto un DIU.

—*Quina és la primera impressió que vas tenir en arribar?*

—Alcarràs s'ajusta a la imatge que tenia prèviament del que em podia trobar. Europa és així, per la televisió. El veritable canvi és a l'hora de viure-hi. És realment un xoc, el fet de decidir fer coses aquí, prendre les mateixes decisions que prendries si fessis la vida al país d'origen: treballar, estudiar, tenir amics. Es tracta d'una ideologia diferent, que no es pot imitar. El comportament ens diferencia enormement. Des d'aspectes com la vestimenta —curta i ajustada—, fins a les salutacions entre les persones.

—*Consideres que aquí hi ha un individualisme més gran?*

—Completament. Allí saludem qualsevol persona del barri més gran que nosaltres, encara que no la coneguem més que de vista. Tothom té dret a intervenir en les coses que es consideren mal fetes; pot renyar un infant o aconsellar algú. Les persones es complementen entre elles.

—*Malgrat les tecnologies, consideres que aquí no hi tanta comunicació, doncs?*

—Allà existeix el costum d'explicar els afers a la família, de compartir. Malgrat això, la confidencialitat és absoluta, i aquí jo he pogut

comprovar que no és així. Hi ha altres conceptes, altres codis. Una altra manera de comunicar-se, ja sigui verbal o no. Una manera d'interpretar les coses. A classe, dic coses que semblen greus quan no ho són, o que no fan gràcia i provoquen el riure.

—*Ens consideres mal educats?*

—La gent és molt malparlada. Hi ha molt poca educació verbal, molt poca. La relació i les formes entre alumnes i professors, entre pares i fills, deixa molt a desitjar.

—*En la teva societat d'origen els rols estan molt definits.*

—Cadascú —pare, mare...— té un paper determinat. La família té una gran importància en la societat. Els avis es consideren més savis perquè són coneixedors de la història familiar, tenen l'experiència de les situacions viscudes. Entre les diferents generacions, encara s'aprecia un gran respecte i es reconeix l'autoritat per la gran diferència d'allò viscut.

—*Quan viatgeu a Mali, els teus fills se n'adonen de la diferència?*

—Mamadou reconeix la diferència. Ell considera que aquí és una presó per als nens. No es pot córrer lliurement, hi ha més trànsit, menys natura... Allò és un paradís per als nens. I en l'àmbit cultural i educatiu allí hi ha més nivell. No es diuen paraulotes, a part que la religió impedeix la manca de respecte.

—*Teniu intenció de tornar a Mali?*

—Ja durant els primers mesos vaig tenir clar que aquest no és el meu lloc per ser feliç. I, fins fa un any, no estava prou tranquil·la i feliç. Amb el temps, he anat prenent confiança. He vist l'oportunitat d'adquirir més coneixements, d'estar més actualitzada, d'accedir a la tecnologia, a la ciència, a l'educació.

—*Què és, per a tu, la felicitat?*

—Sentir-me acceptada per l'entorn. Amb la família sempre he estat bé, però fins fa poc no sentia l'acceptació de la societat. Per fi, ja em sento més ben acollida; tinc amics.

—*T'has sentit, doncs, marginada?*

—Al principi, a l'arribada, molt marginada i molt rebutjada. Cap empresa no m'acceptava per a treballar en Administració i Finances.

—Vaig estudiar dos anys el mòdul de cicle superior. Volia fer Infermeria, però com que el càlcul i la comptabilitat m'agraden, vaig deci-

dir no complicar-me per qüestió de la parla. Posteriorment, va resultar que tenia accés a qualsevol formació, excepte a les matèries sanitàries. Aleshores, vaig fer pràctiques a l'Ajuntament d'Alcarràs. Vaig ser agent d'acollida durant tres mesos de campanya fructícola i treballava com a administrativa a l'Ajuntament i al Consell Comarcal. Finalment, he superat els obstacles i veig un futur millor.

—*Per què t'has sentit més rebutjada: per religió o per raça?*

—Per les dues coses, per portar vel i per ser negra. Han estat experiències doloroses que, sortosament, no han ferit la meva autoestima gràcies al fet que la religió m'ha inculcat que tots som iguals.

—*Què suposa la religió per a tu?*

—És la raó de ser. Una religió és una creença i, si t'ho creus, s'han d'acceptar les normes. És per això que porto vel. L'islam diu que el cap s'ha de protegir i és veritat. Jo em crec que, realment, no m'agredeixen si vaig coberta.

—*Prefereixes més la mirada d'exclusió que la presumptament lasciva?*

—No m'agrada la que m'estigmatitza per portar vel, però l'altra és diferent.

—*Quina és la funció de l'Associació de Dones Africanes del Segrià, que presideixes?*

—En sóc també una de les fundadores, i ens centrem principalment en Alcarràs. Bàsicament, ens dediquem a les funcions per a la primera acollida. És el punt de trobada entre nosaltres. També col·laborem amb altres associacions o entitats. Les coses que cal parlar i gestionar de les dones són diferents de les dels homes. Tenim problemes diferents i, amb ells, no podem explicar les nostres coses. A Lleida, també existeix una associació d'homes i de dones de Mali, de la qual sóc secretària, que s'anomena Binkadi.

—*Hi ha, realment, dones de diferents zones d'Àfrica en l'entitat?*

—En la nostra associació només hi havia una noia magrebina. És diferent la interpretació de la religió que fan els magrebins i els subsaharians, però l'islam és un. La cultura té la seva influència sobre una pràctica i la nostra és diferent que la dels àrabs. També ho és la distància que estableixen els magrebins envers les persones.

—*Has patit l'ablació?*

—Jo crec que no ho he viscut. Creia que era bo, però no té res a veure amb l'islam, tot i que abans es pensava el contrari. L'ablació està prohibida per l'Alcorà i, on la practiquen, està prohibida per la llei. Hi estic en contra i no els la faré, a les meves filles.

—*Hi ha llocs on les dones pateixen, especialment, el fanatisme d'una falsa religió.*

—Crec que la llei de la xaria, que permet la lapidació de dones condemnades, no s'ha d'aplicar així. Si una dona se sent culpable per haver contradit els preceptes de l'islam, ha de comentar amb l'imam del barri si es vol sotmetre per pròpia voluntat a un càstig que la redimeixi dels seus pecats.

—*Tens una gran vocació d'aprenentatge.*

—Sí, m'agrada el sentit de l'objectiu de formar-se. Conèixer, estudiar, saber coses.

—*Quina professió t'agradaria exercir en un futur?*

—Primer pensava que la medicina, però he descobert que la meua veritable vocació és ser llevadora.

—*I el futur d'Àfrica, quin creus què és?*

—Un conjunt de coses: la formació que jo desitjo i que tanta altra gent aportarà en tornar, l'evitar la proliferació de la corrupció, els canvis socials... El desenvolupament no ha de venir dels blancs o dels europeus, sinó dels propis ciutadans. Necessitem ajuda, no dependència.

—*I tu, seràs allà.*

—He pres la decisió de tornar perquè no he trobat el que venia a buscar abans de venir. Pensava que ho podria fer tot, però m'he trobat fora de la xarxa. He hagut de començar de zero.

—*Segueixes l'actualitat política del teu país?*

—Sí, i em preocupa. Això em provoca més ganes de tornar perquè considero que els individus tenim la responsabilitat d'aportar al país al que pertanyem. La situació actual no és només culpa del govern. El poble ha de dir la seva perquè li dóna suport.

—*Et veus en política?*

—No, perquè sempre és el mateix, però no puc negar que tinc una vocació de servei i crec que puc orientar els meus conciutadans d'una forma transparent i contribuir, així, en la gestió de la societat.

Índex

Pròleg. Cruïlla en un món canviant	7
Introducció	11
Entrevistes de Mireia González Antó	
Absetou Dioncounda Traore, <i>Mali, 1978</i>	13
Bayan Xu, <i>Xina, 1983</i>	19
Ghizlane Benmessaoud, <i>Marroc, 1982</i>	25
Jennifer England, <i>Canadà, 1968</i>	33
Manpreet Kaur, <i>Índia, 1989</i>	41
María (nom fals), <i>Colòmbia (origen fals), 1976</i>	47
Natasha Gerasimova, <i>Rússia, 1975</i>	51
Saeda Issha, <i>Etiòpia, 1983</i>	57
Sarah Jane Sanford, <i>Estats Units d'Amèrica, 1970</i>	63
Entrevistes de Rosa M. Giralt Navarro	
Aminata Mbaye, <i>Senegal, 1963</i>	69
Edita de los Ángeles Barrientos Mancebo, <i>Cuba, 1965</i>	75
Ernestina Álvarez Sánchez, <i>Bolívia, 1983</i>	81
Florentina Budau, <i>Romania, 1980</i>	87
Gladis Barra Damiani, <i>Perú, 1960</i>	93
Insun Yo Yoon, <i>Corea del Sud, 1975</i>	99
Jane Mercer, <i>Regne Unit, 1961</i>	105
Marusya Todorova, <i>Bulgària, 1982</i>	111
Muna, <i>Egipte, 1952</i>	115